

ne morejo več potrditi. Pozornost posvečajo tudi tujerodnim vrstam, ki so zdaj zastopane s kar 23-odstotnim deležem v celotni flori (od tega je 6 % arheofitov in 17,3 % neofitov). Več kot dve tretjini tujerodnih vrst prihaja iz Amerike, Azije in Sredozemlja. Na podlagi natančne razširjenosti vrst so lahko izdelali tudi podrobno fitogeografsko členitev obeh provinc. Največji del prve knjige predstavlja temeljit seznam vseh ugotovljenih vrst, opremljen s številnimi podatki (status vrste, viri za pojavljanje, pogostnost in razpon uspevanja, podvrste, opombe). Seznam vrst je podlaga za arealne karte okoli 3000 taksonov, ki jih vsebuje druga knjiga. Na zemljevidih razširjenosti so po kvadrantih s posebnimi znaki prikazani izumrli taksoni, recentni herbarijski podatki (po letu 1968), terenski podatki, podatki iz historičnih herbarijev – pred letom 1968, s posebnim znakom preverjeni in z drugim znakom nepreverjeni, novejši literaturni podatki (po letu 1968) in starejši literaturni podatki (pred letom 1968) – raziskavo historičnih bibliografskih podatkov sta opravila Marisa Barbagli in Carlo Marconi. V času dvajsetletnih raziskav so opisali kar nekaj novih taksonov ter našli precej taksonov, ki so novi za floro Italije. Prvo knjigo zaključuje obsežen seznam uporabljenih virov (navedena so tudi slovenska botanična dela) in dovolj izčrpen in informativen povzetek v angleškem jeziku. Medtem ko je druga knjiga skoraj izključno namenjena arealnim kartam, je prva knjiga opremljena tudi s kakovostnim slikovnim gradivom, fotografijami pokrajine in habitatov (teh je razmeroma malo) in nekaterih rastlin (v naravi, tudi fotografije herbarijskih pol). Obe knjigi (cena kompleta je 80 evrov), sta bili tiskani v Sloveniji, v tiskarni Korotan – Ljubljana in tudi oni so opravili odlično delo.

Celota, ko jo vzameš v roke, vzbuja spoštovanje nad obsegom in temeljitostjo obdelav. Pri tem moramo izreči priznanje našemu tržaškemu prijatelju, tudi članu uredniškega odbora naše revije, zdaj že upokojenemu profesorju Univerze v Trstu Fabriziu Martiniju. Bil je seveda le eden v verigi res velikega števila sodelavcev, toda nedvomno za tako ugoden izplen kot urednik najbolj odločilen. Njegove bogate izkušnje pri avtorstvu in urejanju številnih botaničnih knjig so mu gotovo koristile in nedvomno ima izjemne uredniške in povezovalne lastnosti. Res je, da je tako kompleksno delo mogoče izvesti samo skupinsko, z vključitvijo čim večjega števila raziskovalcev in ljubiteljev, kjer vsak prispeva svoj delež, a za uspešno uresničitev so potrebni posamezniki, ki znajo ta skupinski duh, delo in napor povezati v končno celoto. Prof. Martiniju je to tudi v primeru lombardske flore nedvomno uspelo in njemu in njegovi ekipi za to iskreno čestitamo. Nam pa ti dve knjigi lahko služita za zgled, ko (če) se bomo lotili Flore Slovenije. Veliko dela nas čaka, čeprav je delavcev na botanični njivi, kljub slabim časom, na srečo iz leta v leto več.

IGOR DAKSKOBLER

Irena Breščak, 2013: Alojzij Filipič. Graditelji slovenskega doma – 9. Ognjišče, Koper. 85 str.

V večini (z dvema izjemama) do zdaj izdanih knjig iz zbirke Graditelji slovenskega doma so bili predstavljeni duhovniki, ki so tako ali drugače zaznamovali čas in življenje ob zahodni slovenski meji v polpretekli dobi, še posebej v težkem obdobju italijanske okupacije

in fašizma. Največkrat je kot avtor podpisan zdaj že pokojni duhovnik in pisatelj Jožko Kragelj. Knjižica, ki jo predstavljam, je v tej seriji nekoliko posebna, saj je njena avtorica Irena Breščak biologinja, profesorica na Škofjski gimnaziji v Vipavi.

Alojzij Filipič je bil zaveden slovenski duhovnik, ki je v času svojega službovanja na Bovškem med prvo svetovno vojno in v Grgarju v obdobju fašizma in druge svetovne vojne prestal veliko hudega in ljudem, ki jim je služil, bil s svojim vedrim značajem v trdno oporo. Gojil pa je, kar je pri duhovnikih njegovega in še novejšega časa že razmeroma redko, živo zanimanje za botaniko, za spoznavanje domačega rastlinstva. Filipičevemu botaničnemu delovanju je v knjižici posvečena sicer le približno četrtnina celotnega obsega, a je besedilo izčrpno. Obsega tako zapiske samega Filipiča, kot tudi zapiske njegovih stanovskih kolegov, sorodnikov, rojakov, tudi botanika Toneta Wraberja, kako so ga doživljali na svojih druženjih. Iz teh zapisov, ki so tudi primerno ilustrirani (fotografije njegovega herbarija, posušenih rastlin, preše, fotokopije pisem in zapisov, njega samega v botanični opravi ali v svojem vrtu) nam živo stopa pred oči mož, v katerega se vsaj tisti, ki imamo podobno zanimanje do rastlin in veselje do botaniziranja, zlahka vživimo in podoživljamo tudi njegove stiske. Najbrž je moral včasih zaradi svojega »nenavadnega konjička« požreti kakšno trpko med svojimi farani in sobrati in je kdaj v svoji bližnji okolici občutil tudi nerazumevanje. Zagotovo zaradi botanike ni zanemarjal svojega duhovniškega poslanstva (o tem priča tudi drobna anekdota z Mangarta, ki jo je ohranil Tone Wraber) in nedvomno mu je raziskovanje rastlin in zbiranje herbarija v marsičem bogatilo življenje.

Nagnjenje do narave in rastlinstva je Filipič imel že od malega in morda je vsaj nekoliko botaniziral tudi kot mlad duhovnik na Bovškem. Velika spodbuda tej njegovi prostočasni dejavnosti je bilo zblížanje s Carlom Zirnichom po letu 1930, torej v njegovem grgarskem obdobju. V nedokončanem rokopisu, ki ga je avtorica vključila v knjižico, Filipič zanimivo opiše Zirnichovo plodno botanično delovanje, njegovo sodelovanje z nemškim botanikom Albertom Cohrsom (ki je morda to sodelovanje nekoliko tudi zlorabil, saj je Zirnichove najdbe objavil samo pod svojim imenom – z občutljivostjo zdajšnjega časa bi moral tudi Zirnich biti soavtor teh objav) in prijateljstvo s Carlom Marchesettijem ter Albertom Bois de Chesnom. Zirnich in Filipič sta skupaj botanizirala predvsem po Trnovskem gozdu in v Čepovanski dolini, pri tem tudi nabirala in si izmenjevala herbarij. Žal je Filipičev herbarij iz tega obdobja zgorel ob bombardiranju Grgarja leta 1945. V povojnem obdobju, ko je Filipič služboval v Batujah v spodnji Vipavski dolini, se je seznanil tudi z botaniki iz osrednje Slovenije, predvsem z Angelo Piskernik, Maksom in Tonetom Wraberjem. Avtorica v knjižici objavlja zanimive spomine slednjega na druženja s Filipičem, ki je bil v tistem času tudi avtor odmevnega članka o posebnostih rastlinstva na Mali Lazni. Herbarij, ki je nastajal v Batujah, zdaj hranijo v Škofjski gimnaziji Vipava. V njem je tudi primerek kroglaste osvaljkarice (*Pilularia globulifera*), praprotnice, ki velja za izumrlo vrsto naše flore, rasla pa je ob Lijaku pri Ajševici. Primerka ni nabral Filipič, pač pa mu ga je podaril Zirnich. Avtorica je v knjigo vključila tudi Filipičevo vrednotenje lastnega herbarija (iz njegovega rokopisa): »Moj herbarij sicer ne bo tako kompleksen kakor Zirnichov – vendar kar se tiče najdišč – ne bo zaostajal. Število prekaša 20 centurij in ima z malimi izjemami vse rastline Slovenskega Primorja«.

Irena breščak

alozij filipič

Objavljenega pregleda, kaj ta herbarij vsebuje, žal še nimamo (za razliko od Zirnichovega herbarija, katerega seznam so v Trstu objavili že leta 1986). Pred leti sta ga pregledali Darinka Soban in Nada Praprotnik, sodobni čas pa tovrstnemu delu žal ni naklonjen. Vsekakor knjižica Irene Breščak o duhovniku Alojziju Filipiču primerno predstavi njegovo botanično delovanje in je prijetno branje tudi za tiste, ki jih morda primorska polpretekla zgodovina in verska tematika ne zanima.

IGOR DAKSKOBLER

V zapozneli spomin botaničarki in profesorici Meti (Metki) Planina, rojeni Benedičič (1932 - 2006)

Nisem je osebno poznal, samo enkrat sva govorila po telefonu, a njeno mladostno botanično delovanje se mi zdi vredno spomina. Letos poleti sem slučajno izvedel, da je že več let pokojna, dobil stik z njenim možem Tomažem Planino in ga prosil za nekaj osnovnih podatkov o njenem življenju in delu.

Rojena je bila v Ljubljani, 30. avgusta 1932, v družini železničarskega uradnika. Poročila se je leta 1958 in z možem Tomažem sta se jima rodila hči Polonca (r. 1961) in sin Aleš (r. 1966). Šolala se je v Ljubljani in takoj po diplomi pri prof. Jovanu Hadžiju in prof. Ernestu Mayerju nastopila službo v Sodražici (1957-1958). Od leta 1959 in do upokojitve je poučevala predmetni pouk biologije in kemije na osnovni šoli Franca Rozmana - Staneta v Šentvidu nad Ljubljano. Umrla je v Ljubljani, 26. 1. 2006, za razlitjem slepiča.

Bralcem Hladnikije bi rad kratko osvetlil dve njeni temeljiti študiji, ki imata svojo težo in veljavo še zdaj. Najprej je to njena diplomska naloga, ki jo je dokončala leta 1957 pod mentorstvom prof. Ernesta Mayerja: Morfološke, horološke in ekološke razmere endemične vrste *Moehringia villosa* (Wulf.) Fenzl. Pri njeni izdelavi je temeljito pregledala Baško dolino (grapo) in hribe nad njo, poiskala in popisala že znana in našla dve novi nahajališči te redke klinčnice (Vrh Bače in Pisano čelo nad Koritnico). Natančno je opisala rastišča in vrstno sestavo na teh nahajališčih. Posvetila se je tudi morfološkim značilnostim kratkodlakave popkorese in razlikam v njeni dlakavosti. Ugotovila je, da je velikost in razrast te popkorese v marsičem odvisna od ekoloških razmer (sonca in sence, vlage in suše). Nasprotno pa ekološke razmere (tudi različna geološka podlaga) po njenih spoznanjih ne vplivajo na dlakavost rastline. Najpogosteje je opazila zmerno dlakave rastline, redkeje gosto dlakave ali popolnoma gole. Kot je zapisala v svojih zaključkih, je variacijska širina vrste *Moehringia villosa* precej široka in sega od ekstremne dlakave (f. *villosa*) do popolnoma gole oblike (f. *glabrescens* Frey.). Rang forme je torej za te morfološke razlike povsem ustrezen in je dvig forme na rang podvrste *Moehringia villosa* (Wulfen) Fenzl. subsp. *glabrescens*, kar je storil graški botanik Walter Starmühler (zdaj Walter Rottensteiner) leta 2007, najbrž neutemeljen. Metka Benedičič je svoja spoznanja iz diplomske naloge strnila v kratkem članku v reviji Proteus (1966: Redka cvetnica naših gor), takrat že s priimkom Meta Planina. Leta 1960 je v